

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:
Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
DIS96002196

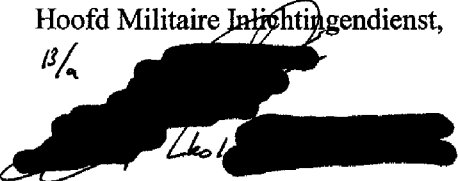
Datum
05 september 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 54/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

13/a

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. D15g6002196 d.d. 05 sept 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel [REDACTED]
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

54/96

(Afgesloten 051200 SEP 1996)

Conclusie/voorzicht

Zowel de Bosnische Moslims als de Serviërs houden op langere termijn rekening met een opleving van de onderlinge strijd. Beide partijen zijn van mening dat de tijd in het voordeel van de Moslims werkt.

De voormalige Bosnisch-Servische president Karadzic geniet nog steeds steun onder de Bosnisch-Servische bevolking. Deze steun lijkt eerder toe dan af te nemen.

Er lijkt enige vooruitgang te worden geboekt in de onderhandelingen over oost-Slavonië. De uitgangspunten van de partijen in het overleg lopen echter nog sterk uiteen.

Bosnië-Herzegovina

Izetbegovic dreigt met geweld

Tijdens een recente ceremonie in de omgeving van Gorazde heeft de Bosnische president Izetbegovic bedreigd dat, indien de Serviërs "met Dayton blijven spelen", de Bosnisch-Servische republiek (RS) zal ophouden te bestaan. Volgens de EU-waarnemersmissie (ECMM) werd de overeenkomst, die een officiële staatsbijeenkomst was, in de praktijk volledig gedomineerd door Izetbegovic's partij SDA. Het aantal (gewapende) militairen onder het publiek was opmerkelijk hoog. Onder hen was met name een aantal goed geüniformeerde en uitgeruste eenheden, die voorzien waren van haarbanden met religieuze symbolen.

Deze melding is indicatief voor de opstelling van de SDA en Izetbegovic. Zij hebben in het recente verleden de Serviërs herhaaldelijk beschuldigd een loopje te nemen met de bepalingen van "Dayton". Om die reden hebben zij meer dan eens bedreigd met een hervatting van de strijd tegen de Serviërs totdat deze volledig verslagen zijn. Hoewel het hier in de praktijk voornamelijk verkiezingspropaganda betreft, zijn er meerdere indicaties dat de Bosnische regeringsstrijdkrachten zich daadwerkelijk in staat achten om bij een opleving van de strijd de Serviërs binnen afzienbare tijd een beslissende nederlaag toe te brengen. Dit kan de Bosnische bereidheid tot compromissen aanzienlijk beperken.

De melding is ook illustratief voor het feit dat de SDA de Bosnische staatsinstellingen in toenemende mate domineert. Met name de Bosnische strijdkrachten (ABiH), maar ook de andere delen van de overheid en de media worden vrijwel volledig door deze partij beheerst. De monopolistische tendens van de SDA bedreigt de opbouw van een pluralistisch politiek stelsel in (het door Moslims gedomineerde deel van) Bosnië-Herzegovina. Daarbij bestaat er, zoals ook uit bovengenoemde melding blijkt, met name onder de ABiH een tendens om islamitische waarden en doelstellingen na te streven. Dit is opmerkelijk, gezien de traditioneel seculiere en gematigde opstelling van de meeste Bosnische Moslims.

Moslim-Kroatische Federatie (MKF)

Kroaten arresteren Moslim-functionarissen

Bosnisch-Kroatische politiemensen hebben vorige week in Kresevo (ten westen van Sarajevo) zes Moslims gearresteerd die deel uitmaken van de lokale verkiezingscommissie. Daarbij werd gesteld dat de betreffende functionarissen worden verdacht van oorlogsmisdaden tegen Kroaten tijdens de conflicten tussen beide bevolkingsgroepen in 1993/94. Dergelijke incidenten zullen de onderlinge spanningen, die vergelijkbaar zijn

[REDACTED]

met de situatie aan de vooravond van bovengenoemde onderlinge strijd, zonder twijfel verder aanwakkeren. Het betreft hier vermoedelijk een poging van de Kroaten om de verkiezingen in Kresevo (een traditioneel door Kroaten gedomineerde regio) te beïnvloeden. Dit kan van belang zijn voor de verbinding van de "Kroatische" gebieden rond Mostar met de nabij Kresevo gelegen enclave rond Kiseljak en de toegangsweg vandaar naar Sarajevo. De Moslim-autoriteiten hebben reeds bij de OVSE geprotesteerd tegen de gang van zaken in Kresevo. Niet uit te sluiten valt dat zij represailles tegen de Kroaten zullen treffen, die op hun beurt negatieve invloed zullen hebben op de onderlinge betrekkingen.

Bosnisch-Servische Republiek (RS)

Karadzic geniet nog steeds steun

De ECMM meldt dat op diverse plaatsen in het land verkiezingsposters worden aangetroffen met de afbeelding van de voormalige Bosnisch-Servische president Karadzic. Op een verkiezingsbijeenkomst van Karadzic's partij SDS in Foca (Herzegovina), waarbij ook de huidige SDS-presidentskandidaat Krajisnik aanwezig was, werd Karadzic aangeduid als "nog steeds president" en werd zijn spoedige come-back aangekondigd. Deze meldingen vormen een nieuwe indicatie dat Karadzic, hoewel hij vorige maand onder internationale druk afstand heeft gedaan van zijn openbare functies, in de praktijk nog veel aanzien en vermoedelijk invloed heeft onder de Bosnisch-Servische bevolking. De steun voor Karadzic lijkt zelfs nog te zijn toegenomen na het besluit van de OVSE tot uitstel van de gemeenteraadsverkiezingen, die de Bosnische Serviërs hadden willen aanwenden om hun dominantie over, en daarmee de etnische "zuivering" van, een aantal plaatsen te consolideren. Tegen die achtergrond moet er in ieder geval rekening mee worden gehouden dat de door Karadzic voorgestane koers de opstelling van de SDS zal blijven domineren. Indien deze partij de verkiezingen in de RS wint, hetgeen waarschijnlijk is, moet er rekening mee worden gehouden dat zij Karadzic opnieuw een openbare functie zal aanbieden. Dit zal zowel door de Bosnische regering als door de internationale gemeenschap als een provocatie worden beschouwd en het vredesproces negatief beïnvloeden.

VRS houdt rekening met opleving van strijd

Van een [REDACTED] zijn aanwijzingen ontvangen dat de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) rekening houden met een opleving van de strijd tegen de Moslims. Hierbij wordt met name gewezen op de versterking van de ABiH als gevolg van onder meer het Amerikaanse "Equip & Train"-programma (E&T). In verband hiermee wordt door VRS-militairen kritiek geuit op de eigen politieke leiding, die onvoldoende aandacht zou besteden aan adequate herbewapening. Zoals gemeld zinspeelt de ABiH-leiding geregeld op een hervatting van de strijd tegen de Serviërs. Alleen al om die reden houden laatstgenoemden daarmee rekening. Daarbij ligt voor de hand dat beide partijen van mening zijn dat de tijd in het voordeel van de Moslims speelt. Immers, waar dezen, onder meer op grond van E&T, de komende tijd van nieuw en modern materieel worden voorzien en worden opgeleid in moderne krijgskunst, zullen de Serviërs op grond van de in "Dayton" voorziene wapenbeheersingsbepalingen een aanzienlijk deel van hun zware bewapening moeten opgeven. Hoewel E&T gebaseerd is op de aanname dat daardoor een evenwicht tussen beide partijen zal ontstaan, vrezen vele Serviërs dat de Moslims door hun grotere personele sterkte in de praktijk een overwicht zullen verwerven, waardoor hun kansen op succes in nieuwe gevechten zullen toenemen.

Uit deze melding blijkt eens te meer wantrouwen in VRS-kringen ten aanzien van de Bosnisch-Servische politieke leiding. In het verleden was herhaaldelijk sprake van wrijvingen tussen VRS-leider Mladic (die, hoewel hij zelden in het openbaar verschijnt, in de praktijk nog steeds de controle over de VRS heeft) en met name Karadzic. Het is uiterst twijfelachtig in hoeverre de VRS zich ook in de toekomst zal neerleggen bij instructies van de Bosnisch-Servische politieke leiding.

Oppositie zou afspraken hebben gemaakt

Naar verluidt hebben twee Bosnisch-Servische oppositiepartijen een samenwerkingsovereenkomst gesloten. In het kader daarvan zou de presidentskandidaat van de Socialistische Partij (SPRS), Radisic, zich terugtrekken ten gunste van de voormalige burgemeester van Banja Luka, Radic. In ruil zou Radic hebben toegezegd bij een eventuele verkiezingszege Radisic aan te wijzen als premier. De SPRS is een zusterpartij van de Servische regeringspartij van president Milosevic. Deze benut de SPRS met name om de dominante positie van zijn rivaal Karadzic en diens partij te ondergraven. In dat kader heeft de SPRS al eerder toenadering tot Radic gezocht, gezien het feit dat deze eveneens conflicten met Karadzic heeft en met name

[REDACTED]

in het westen van de RS (waar de positie van de SDS het minst sterk is) enige populariteit geniet. Tegen die achtergrond is een afspraak als de bovengenoemde zeker niet ondenkbaar.

Overigens is uiterst twijfelachtig of partijen ook gezamenlijk een tegenwicht kunnen vormen voor de SDS. De dominantie van deze partij in het openbare leven en met name de media in de RS is dermate sterk dat zij vermoedelijk de meerderheid van de stemmen in de RS zal verwerven. Desondanks kan de bundeling van de oppositie toch nadelige gevolgen hebben voor de SDS. Deze hoopt namelijk met name in het te kiezen parlement van de RS een 2/3 meerderheid te behalen om daarmee de gelegenheid te krijgen zelfstandig de grondwet te kunnen veranderen. Indien Radic c.s. derhalve 1/3 van de zetels in het parlement zouden behalen (hetgeen niet bij voorbaat uitgesloten is) zou zij dergelijke eenzijdige veranderingen in de Grondwet van de RS kunnen tegenhouden.

Kroatië

Bescheiden vooruitgang bij onderhandelingen over oost-Slavonië.

Onlangs zijn nieuwe besprekingen gevoerd tussen vertegenwoordigers van de Kroatische regering en van de Serviërs in oost-Slavonië, het enige Kroatische gebied dat nog door Serviërs wordt beheerst. Van Servische zijde werden de besprekingen zeer positief genoemd. Zo zou een algemene amnestie-regeling voor Serviërs in het vooruitzicht zijn gesteld. Ook was er sprake van toenadering over de hervestiging van Kroatische vluchtelingen in het gebied en compensatie-regelingen voor Servische vluchtelingen uit andere voormalig "Servische" gebieden. Anderzijds bestaat nog grote onenigheid over de vraag wie er aan de op termijn te organiseren verkiezingen zullen mogen deelnemen. De Kroaten stellen dat alleen zij die over geldige Kroatische identiteitsbewijzen beschikken hun stem zullen mogen uitbrengen, hetgeen onder meer vluchtelingen uit andere "Servische" gebieden zou uitsluiten. Daarentegen dringen de Serviërs erop aan dat alle ingezetenen van oost-Slavonië zullen mogen stemmen, waardoor de Servische dominantie over het gebied zou worden bestendig.

Tot op heden was nauwelijks vooruitgang geboekt bij uitvoering van het verdrag van Erdut, de overeenkomst tussen de Kroatische regering en de Kroatische Serviërs over het geleidelijke herstel van het Kroatische gezag over oost-Slavonië. Hoewel vele details nog onduidelijk zijn, lijkt van de recente normalisering van de betrekkingen tussen Joegoslavië en Kroatië een positieve stimulans voor de besprekingen te zijn uitgegaan. In het kader daarvan heeft de Joegoslavische leiding vermoedelijk aangegeven zich neer te leggen bij integratie van oost-Slavonië bij Kroatië. Dit zal door de lokale Serviërs worden geïnterpreteerd als een (nieuwe) indicatie dat Joegoslavië hen geen steun zal verlenen indien zij zich blijven verzetten tegen herstel van het Kroatische gezag. Overigens zullen de Serviërs uit oost-Slavonië (met inbegrip van degenen die de afgelopen jaren daarheen zijn gevlucht) hun uiterste best blijven doen om garanties te verwerven voor eerbiediging van hun rechten in een "Kroatisch" oost-Slavonië. Zij zullen daarbij worden gestimuleerd door de feitelijke vervolging van hun volksgenoten na het herstel van het Kroatische gezag over de andere voormalig "Servische" gebieden in Kroatië. De Kroatische autoriteiten van hun kant zullen nieuwe gewelddadigheden willen vermijden, maar anderzijds (met het oog op de presidentsverkiezingen van volgend jaar) niet bereid zijn tot ingrijpende concessies. Daarom moet rekening worden gehouden met langdurige en moeizame onderhandelingen.